

lelt meteorok radiánspontja: RA = $13^h 42^m$; Dekl.: $+21^\circ$.

2./ A Scorpius-Sagittarius raj /23 meteor/ két radiáns felől volt észlelhető: RA = $16^h 40^m$; Dekl. = -40° , valamint RA = $17^h 47^m$ és Dekl. = -23° irányokból, június 1 - 15 közt.

3./ Április 1 és május 29 közt a Crater felől 8 db meteort, április 10, - június 10 közt a Canis Major felől, eddig meg nem adott radiánsokból észleltünk meteorokat. /5. ábra./

Az észlelésekben az alábbi munkatársak vettek részt rendszeresen /zárójelben az észlelés helye és a megfigyelt meteorok száma/ Papp J. /Budapest, 38/, E. Kovács Z. /Pannonhalma, 31/, Keszthelyi S. /Oroszáza, 24/, Nagy Rozália /Bágyogszóvár, 11/, Mezősi Cs. /Pécs, 8/, Szeiber J. /Budapest, 8/ Nagy Sándor /Baja, 6/, Mosolygó J. /Debrecen, 2/.

Keszthelyi Sándor és
Mezősi Csaba /Pécs/

M E G F I G Y E L É S E K

Rendkívül sötét holdfogyatkozás 1971. augusztus 6-án

Az 1971. augusztus 6-i teljes holdfogyatkozást Magyarországon általában a jelenség második felétől lehetett észlelni. A fogyatkozás kezdetén a Hold az alacsony látóhatár feletti magasság és a párás, szennyezett levegő miatt nem volt jól észlelhető. A METEOR számára augusztus végéig az alábbi adatok érkeztek:

1./ Észlelők és állomások. B é k é s: Veres Gábor és Pásztor Inre, /12,5 cm-es refl., 75x nagyítás/; B u d a p e s t: TIT Uránia Csillagvizsgáló; Ponori Th. Aurél /8 cm refr. 60x/, Kunovics Jenő /10 cm refr. 25x/, ifj. Bartha Lajos /8 cm refr. 80x, sárga szűrővel/, Pirocska György és Kelemen János /20 cm refr. 35x/. G y á l: Lakatos István /5 cm ref. 35x/; G y ő r: Vagon és Gépgyár Csillagászati Szakköre, id. Kárpáti József és munkatársai, E. Kovács Zoltán /TZK refr. 15x/; P é c s: Keszthelyi Sándor és Mezősi Csaba /15 cm-es refl. 75x/, P á p a: Gelesz László /20 cm refl. 36x/.

2./ A fogyatkozás általános jellemzése. Minden észlelő egyöntetűen nagyon sötétnek írja le a Föld árnyékát. Az árnyék a Danjon féle skála szerint 4 - 4,5 fokos sötétedésű volt /0-teljesen világos, 5-a Hold eltűnik az árnyékban/. Az árnyék gyors átmenetet mutatott a teljes sötétedéstől a világos rész felé. A belső sötét része szürkés színű volt, amelyet egy, kb. 5'-es rózsaszínű gyűrű vett körül. Maga a teljes földárnyék sem volt egyenletes sötétedésű, több észlelő is megjegyezte, hogy 3-8' méretű világosabb beöblösödések nyúltak a perem felől a központba. A szokatlanul sötét árnyalat feltehetőleg az év első felében többször ismétlődő vulkánkitörések poranyagától eredhetett. A Föld árnyékának árnyalatáról S z o m b a t h e l y -ről Molnár László közölt néhány érdekes rajzot és adatokat, ezeket a 6/A és 6/B ábrákon mutatjuk be / oldal/. "A holdkorong peremén

egy halvány derengő vékony vörös sávot észleltem... Érdekes még, hogy a második vörös sávval szembeni oldalon a sárgás-narancs szín halvány, majd sötétebb narancsba ment át" - írja Molnár L.

3./ A kontaktusok adatai. Számos észlelő határozta meg azokat az időpontokat, amikor a földárnyék érintette a holdperemet, ill. egy-egy feltűnő krátert. Az alacsony holdállás miatt csak a kilépésekről vannak megbízhatóbb adatok. /Az adatok UT-ban/.

	Pon	Kun	P-K	Bar	Gel	Győr	Lak	K-M	V-P
A teljes fogyatkozás vége	21:32,2	32,3	33,0	32,2	33,3	33,6	-	33,7	34,0
Grimaldi			33,0					36,3	
Cavallierius					35,4				
Herodotos					35,7				
Billy	39,1	39,1	39,1	39,1			43,0	43,0	43,0
Aristarchos	42,6	42,5	42,8	42,6				43,0	43,0
C.Heraclides	46,2		47,2	46,3					48,2
C.Laplace							48,0		52,8
Plato			55,8	55,7					57,5
Kopernikus			52,8		54,2				
Tycho	55,3	56,5	55,8	55,5	56,9			57,7	57,3
Proclus 22:		23,8	22,4	23,9					
Langrenius		27,6	27,7						28,7
Kilépés a teljes árnyékból 22:			33,4		30,3	31,7	33,0	33,0	33,0

Rövidítések: Pon: Ponori; Kun: Kunovits; P-K: Piroska és Kelemen; Bar: Bartha; Gel: Gelesz; Győr: győri szakkörök; Lak: Lakatos; K-M: Keszthelyi és Mezősi; V-P: Veres és Pásztor.

4./ "Világító kráterek. Az árnyékba borult holdfelszínen, több ponton is aránylag fénylő, a környezethez viszonyítva jelentősen fényesebb területek voltak észlelhetők. Ilyen vonatkozásban ifj.Bartha L. /Uránia Bp./, Keszthelyi S. és Mezősi Cs. /Pécs/, valamint ifjabb és idősb Ivan Molnár /Hurbanovo-Ogyalla-Szlovák Központi Csillagvizsgáló, 12 cm-es refr. és 15 cm-es refl. /közölt adatokat. A feldolgozott adatok:

Aristarchos. Fényes, de nem lépi túl a normális fényerőt. Feltűnése csak erős albedójával magyarázható. - No event!

Kepler. Szokatlanul fényes, aránylag kiterjedt folt, a szokottnál erősebb. Ezt egyidejűleg három észlelő erősíti meg. - Brightening.

Kopernikus. Fényes, de nem erősebb a normálisnál. - No event. Lényegében tehát a Kepler mutatott Tranzienst /TLP/ gyanús viselkedést. /folytatjuk./

A Bennet üstökös csóvájának lengése

1970 tavaszán több esetben is észleltem az 1970 i Bennet üstökös csóvájának helyzetét a környező, 6-8 magnitúdós csillagokhoz viszonyítva. Ennek alapján megrajzolhattam a csóva irányának eltérését a Nap és az üstökös feje közt húzott egyenes /rádiuszvektor/ irányához viszonyítva. A rádiuszvektorhoz viszonyított északi irányú szögeltérés + előjelű.

1970. IV.	2,2	+13°	1970. IV.	17,1	-7°	1970. V.	3,1	-2°
	4,2	+ 5		23,1	+6		3,9	0
	6,1	- 2		25,9	-4		6,9	-2
	10,1	- 4		28,9	-9		23,9	-1
	16,2	- 8	V.	1,1	-5			

Keszthelyi Sándor /Pécs/

A béta Scorpii kilépése a Jupiter mögül

1971. május 13-án Hajdúnánáson egy 15 cm-es /f=156 cm/, 200 szoros reflektorral észleltük a béta Sco kilépését a Jupiter mögül. Közelítő földrajzi koordináták:

Lat.: 47°62 N, Long.: 21°42 E. Az időadatok a következők:

Béta Sco A kilépése: 20^h 07^m 10^s UT. Béta Sco B Kilépése: 20^h

15^m 30^s UT. Légkör enyhén párás.

Ujvárosi Attila és Tóth Sándor
/Hajdúnánás/

A Szerk. megjegyzése: A béta Scorpii kilépéséről Hajnal Ferenc tagtársunk /Tiszaujfalu/ is küldött beszámolót, de időt nem közölt. Érdekes leírását így is köszönjük.

A Jupiter felhősávjainak intenzitása 1971 és 1972-ben

A Jupiter felhősávjainak helyzetét az elmúlt évben és ez év nyarán a Meteor 1971/2 és 3. sz.-ban megadottak alapján többen is észlelték. Általánosságban jellemző volt, hogy a két egyenlítői fősáv északi összetevője maga is ketté hasadt, a sávok színárnyalata pedig sötétebbé vált. Ugyancsak jelentősen sötétebb lett a Nagy Vörös Folt /GRF/ is. A sávok intenzitása: /1. a 7. ábrát./

	1970	1971	
Déli pólussapka /SPR/	0,2 D	1,0 D	Szürkés
Déli mérsékelt sáv /STeB/	2,7 D	3,3 D	Zöldesbarna
Déli egyenlítői sáv /SEB/	4,0 D	3,9 D	Barnászvörös
Északi egyenl.sáv, déli része /NEB-S/	-	3,9 D	Szürkésbarna
Északi egyenl.sáv, északi része /NEB-N/	3,3 D	3,8 D	Szürkésbarna
Északi mérsékelt sáv /NIEB/	2,8 D	2,0 D	Szürke
Északi Pólussapka /NPR/	1,0 D	1,6 D	Zöldesszürke

Az észleléseket a Jószaferdi Kutató Állomáson, 8 cm-es refraktorral /1970-ben/ a budapesti Urániában 20 cm-es refraktorral, a hurbanovói Központi Csillagvizsgálóban 12 cm-es refraktorral Bartha L.

valamint Pécssett 15 cm-es reflektorral Keszthelyi S. végezte, 1970-ben 6, 1971-ben 9 alkalommal.

ifj. Bartha L. és Keszthelyi S.

Egy rendkívüli folt a Jupiteren

1971. augusztus 10-én a budapesti Uránia Csillagvizsgáló 20 cm-es refraktorán, valamint az ógyallai /hurbanovoi/ csillagvizsgáló 15 cm-es Cassegrain reflektorán át egy rendkívül sötét, mintegy 22° hosszú sötét foltot sikerült megfigyelni a Jupiter déli egyenlítői fősávján /SEB/. A rendellenes sötét folt intenzitása: 5 D. A folt hosszúsága, 1971. VIII. 10-én, 19:00-19:27 UT közt: Nyugati csúcsa /W/: $346^\circ \pm 2^\circ$; Centruma $357^\circ \pm 2^\circ$

Keleti csúcsa /E/: $8^\circ \pm 2^\circ$; minden adat a II. forgási rendszerben. Észlelők: Budapesten Döry I., Gellért A., Kelemen J., Piroška A. Hurbanovóban: ifj. Bartha L., Habina J., Molnár I., Pap J. /8. ábra/

ifj. Bartha Lajos

Kérjük mindazokat, akik a Jupiter rendellenes foltját észlelték, hogy arról leírást vagy rajzot küldjenek, Ugyancsak kérjük a Mars megfigyelőit, hogy az átlátszóság észleléseket menél előbb juttassák el a METEOR-hoz. Ugyancsak örömmel látjuk a beküldött rajzokat is. Ha a megfigyelők kívánják, a rajzokat, másolás után visszaküldjük. /Szerk./

A METEOR számára beküldött nagyszámu tüzgömb és holdészlelésről a következő számunkban közlünk beszámolókat.

CSILLAGOS ÉG /október-november/

Bolygók. A Merkúr nov. közepén az esti égen látható, 23-án legnagyobb keleti kitérésben. Észlelésre nem alkalmas. Vénusz októbertől esti csillagként tűnik fel a nyugati égen, de észlelése még alig lehetséges. Mars az esti égen jól látható, látszó átmérője okt. 18-án $20''2$, nov. 18-án $15''0$, távolsága nov. végén is még 1 Csill. Egys.-nél kisebb. Jupiter nem látható. Szatur-nusz az egész éjszaka folyamán a láthatár felett van, nov. 26-án szembenállás a Nappal, gyűrűjének látszó átmérője ekkor $46''4$, tehát akkorának látszik 40-szeres nagyítással, mint a Hold puszta szemmel.

Meteorrajok. Az időszakos októberi Drakonidák okt. 9-10 közt jelentkeznek legnagyobb számban. A Giacobini-Zinner 1900 III. üstökösből származó meteorraj 1933 és 1946 novemberében szolgáltattak nagyon gazdag hullócsillag esőt. Valószínűleg 1972-ben is gazdag meteorzáport okoz, de lehetséges, hogy már ez év októberének első felében is sok meteor jelentkezik e rajból.

Radiánspontja: RA= $17^h 20^m$, Dekl.= $+60^\circ$, 5° -al északra a nú Drától. Lassú, fényes hullókkal jelentkezik.

A Cassiopeia-Cepheus rajt 1969-ben észlelték először, ekkor 15 perc alatt 30 meteorot produkált a Cas. és Cep. határan levő bizonytalan radiánspontból. November 7-11 közt várható. Észlelése nagyon kívánatos, mivel a raj léte még kérdéses. A Leonida raj